

Relevantný trh: Trh so samoprepisovacím papierom

Porušenie: porušenie čl. 101 ZFEÚ

Všeobecný súd (VS) vydal dňa 27.06.2012 rozsudok vo veci T-372/10, Bolloré (žalobca) proti Európskej komisii (EK), ktorým žalobu žalobcu v plnom rozsahu zamietol.

VS sa zaoberal najmä nasledovnými pojmami: „Hospodárska súťaž – Kartely – Trh so samoprepisovacím papierom – Určovanie cien – Rozhodnutie, ktorým sa konštatuje porušenie článku 101 ZFEÚ – Rozhodnutie vydané po zrušení prvého rozhodnutia – Pripísanie porušenia materskej spoločnosti ako priamemu porušovateľovi – Zákonnosť trestných činov a trestov – Právna istota – Osobnosť trestov – Spravodlivý proces – Rovnosť zaobchádzania – Primeraná lehota – Právo na obhajobu – Pokuty – Premlčanie – Poľahčujúce okolnosti – Spolupráca“.

Žalobca sa domáhala zrušenia rozhodnutia EK K(2010) 4160 z 23. júna 2010 v konaní podľa článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP (Vec COMP/36.212 – Samoprepisovací papier).

Okolnosti predchádzajúce vydaniu rozhodnutia:

Na jeseň v roku 1996 zoskupenie papierenských spoločností Sappi poskytlo EK informácie, na základe ktorých EK nadobudla podozrenie o existencii tajného kartelu týkajúceho sa určovania cien v odvetví samoprepisovacieho papiera.

V priebehu roka 1997 EK vykonala kontroly podľa nariadenia Rady č. 17 u viacerých výrobcov samoprepisovacieho papiera, najmä u spoločností Papeteries Mougeot, spoločnosti Sappi a iných spoločností, vrátane spoločnosti Koehler a spoločnosti Arjo Wiggins Appelton plc (ďalej len „AWA“). Tieto kontroly sa netýkali ani spoločnosti Copigraph, ktorá pôsobila v tomto odvetví, ani žalobcu – spoločnosti Bolloré – jej stopercentnej materskej spoločnosti.

V novembri 1998 žalobca previedol spoločnosť Copigraph na spoločnosť AWA.

Dňa 26. júla 2000 EK prijala oznámenie o výhradách (ďalej len „prvé oznámenie o výhradách“), ktoré zaslala sedemnástim spoločnostiam, vrátane spoločnosti Copigraph, žalobcovi ako materskej spoločnosti spoločnosti Copigraph, ako aj spoločnostiam AWA, Divipa, Papeteries Mougeot, Koehler, Sappi, Stora Enso Oyj (ďalej len „Stora“) a Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH.

V prvom oznámení o výhradách EK uviedla, že zamýšľa pripísať žalobcovi vytýkané porušenie z dôvodu jeho zodpovednosti za účasť spoločnosti Copigraph na karteli ako stopercentnej materskej spoločnosti spoločnosti Copigraph v období porušenia.

Dňa 20. decembra 2001 EK prijala rozhodnutie 2004/337/ES týkajúce sa konania podľa článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (Vec COMP/E-1/36.212 – Samoprepisovací papier). V tomto rozhodnutí EK pripísala žalobcovi vytýkané porušenie už nielen ako materskej spoločnosti Copigraph, ale aj z dôvodu jej osobnej a priamej účasti na činnostiach kartelu.

Žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu žalobu o neplatnosť.

VS v rozsudku z 26. apríla 2007, Bolloré a i./Komisia (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02, Zb. s. II-947, ďalej len „rozsudok Bolloré“) konštatoval, že prvé oznámenie o výhradách neumožnilo žalobcovi dozvedieť sa o výhrade založenej na jej osobnej a priamej účasti na činnostiach kartelu ani o skutočnostiach uvedených EK v rozhodnutí 2004/337 na podporu tejto výhrady, takže táto spoločnosť nemohla v priebehu správneho konania zabezpečiť svoju obranu voči tejto výhrade a týmto skutočnostiam. Napriek tomu VS po preskúmaní veci na základe týchto úvah konštatoval zodpovednosť žalobcu za protiprávne správanie jeho dcérskej spoločnosti nezávisle od priamej účasti materskej spoločnosti a potvrdil rozhodnutie 2004/337 v rozsahu, v akom ukladalo žalobcovi povinnosť zaplatiť pokutu uloženú EK.

Na základe odvolania, ktoré podal žalobca najmä pre porušenie svojho práva na obhajobu, SDEÚ rozsudkom z 3. septembra 2009, Papierfabrik August Koehler a i./EK (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, Zb. s. I-7191, ďalej len „rozsudok PAK“), zrušil rozsudok Bolloré, ako aj rozhodnutie 2004/337 v rozsahu, v akom sa týkali žalobcu.

Po tomto zrušení EK prijala nové oznámenie o výhradách (ďalej len „druhé oznámenie o výhradách“), ktoré zaslala žalobcovi.

Dňa 23. júna 2010 EK po konzultácii poradného výboru pre oblasť kartelov a dominantného postavenia a s prihliadnutím na záverečnú správu vyšetrovateľa prijala rozhodnutie K(2010) 4160 v konečnom znení z 23. júna 2010 v konaní podľa článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o EHP (Vec COMP/36.212 – Samoprepisovací papier) (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

V napadnutom rozhodnutí EK uviedla, že týmto rozhodnutím napráva nezákonnosť, ktorú konštatoval SDEÚ v rozsudku PAK, a pokračuje v konaní od okamihu, keď nastala táto nezákonnosť (odôvodnenia 6 a 7 napadnutého rozhodnutia).

Na podporu žaloby žalobca uviedol **najmä tieto žalobné dôvody**

Prvý žalobný dôvod bol založený na porušení článkov 6 a 7 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len „EDLP“) a článkov 41, 47 a 49 Charty základných práv Európskej únie (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 1, ďalej len „Charta“), keďže sankcia uložená žalobcovi bola údajne uložená v rozpore so zásadami zákonnosti trestných činov a trestov, právnej istoty, osobnosti trestov a práva na spravodlivý proces. Druhý žalobný dôvod bol založený na porušení pravidiel premlčania.

K prvému žalobnému dôvodu

Podľa žalobcu EK porušila zásadu zákonnosti trestných činov a trestov tým, že ju sankcionovala ako materskú spoločnosť spoločnosti Copigraph. Žiadne ustanovenie nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže alebo ZFEÚ totiž údajne nestanovuje možnosť sankcionovať spoločnosť z dôvodu, že je materskou spoločnosťou účastníkom kartelu. Zásada právnej istoty je údajne porušená z dôvodu absolútnej nepredvídateľnosti zodpovednosti materských spoločností. Sankcia žalobcu ako materskej spoločnosti napokon údajne porušuje zásadu osobnosti trestov.

VS poukázal na judikatúru SDEÚ, podľa ktorej možno protisúťažné správanie spoločnosti pripísať inej spoločnosti, keď prvá uvedená spoločnosť neurčovala svoje správanie na trhu samostatne, ale prevažne uplatňovala usmernenia vydané druhou uvedenou spoločnosťou, najmä so zreteľom na hospodárske a právne väzby, ktoré ich spájajú. SDEÚ v ustálenej judikatúre uvádza, že za týchto podmienok nemožno konštatovať, že výklad článku 15 ods. 2

nariadenia č. 17, ktorý podal VS odporuje zásade zákonnosti, keďže žalobkyniam, ktorým boli pripísané protisúťažné konania združenia, ktoré zabezpečovalo odbyt ich výrobkov, bola na základe tohto článku uložená pokuta za porušenie, v prípade ktorého sa na základe tohto pripísania predpokladalo, že sa ho dopustili sami.

VS tiež poukázal na to, že SDEÚ už pred obdobím porušenia jednoznačne konštatoval existenciu domnienky, že materská spoločnosť, ktorá vlastní 100 % základného imania svojej dcérskej spoločnosti, skutočne uplatňuje rozhodujúci vplyv na správanie tejto spoločnosti.

VS zamietol tvrdenie, že zodpovednosť materských spoločností je nepredvídateľná, pretože je založená na pojme podnik, ktorý je sám o sebe nepresný a stále sa vyvíja. Skutočnosť, že pojem podnik sa vzťahuje na potenciálne odlišné podmienky výkonu hospodárskej činnosti, keďže podľa judikatúry podnik v práve Únie v oblasti hospodárskej súťaže zahŕňa každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právne postavenie a spôsob financovania, a pod pojmom podnik v tomto kontexte treba rozumieť hospodársku jednotku, aj keď je táto hospodárska jednotka z právneho hľadiska zložená z viacerých fyzických alebo právnických osôb, totiž nič nemení na tom, že pojem podnik ako hospodárska jednotka je úplne identifikovaný a predvídateľný, pokiaľ ide o vzťahy medzi materskými spoločnosťami a stopercentnými dcérskymi spoločnosťami.

Skutočnosť, že EK môže uložiť sankciu len dcérskej spoločnosti alebo len materskej spoločnosti alebo aj obidvom spoločnostiam, vôbec neporušuje zásadu právnej istoty, ktorá vyžaduje, aby pravidlá boli jasné a presné, a smeruje k zabezpečeniu predvídateľnosti situácií a právnych vzťahov.

Pokiaľ ide o tvrdenie žalobcu, že sankcia uložená žalobcovi nezohľadňuje zásadu osobnosti trestov, podľa ktorej každého možno potrestať len za jeho vlastné konanie, VS poukázal na to, že toto tvrdenie nezohľadňuje základ zodpovednosti materskej spoločnosti, ktorá nie je objektívnou zodpovednosťou za konanie iného, ale subjektívnou a osobnou zodpovednosťou.

Právo Únie v oblasti hospodárskej súťaže je založené na zásade osobnej zodpovednosti hospodárskeho subjektu, ktorý sa dopustil porušenia. Ak je materská spoločnosť súčasťou tejto hospodárskej jednotky, táto materská spoločnosť sa považuje za solidárne zodpovednú spolu s ostatnými právnickými osobami tvoriacimi túto jednotku za porušenia práva hospodárskej súťaže. Totiž aj v prípade, ak sa materská spoločnosť priamo nepodieľa na porušení, v takom prípade uplatňuje rozhodujúci vplyv na jednu alebo viaceré dcérske spoločnosti, ktoré sa na ňom podieľali. Z toho vyplýva, že v takomto kontexte nemožno zodpovednosť materskej spoločnosti považovať za objektívnu zodpovednosť. V takom prípade je materská spoločnosť sankcionovaná za porušenie, v prípade ktorého sa predpokladá, že sa ho dopustila sama.

SDEÚ tento žalobný dôvod zamietol.

K druhému žalobnému dôvodu

Žalobca tvrdil, že z pravidiel premlčania vyplýva, že sankčná právomoc EK sa premlčala, pokiaľ ide o skutky, ktorých sa dopustila priamo Copigraph, skutky, ktorých sa žalobca dopustil nepriamo ako materská spoločnosť spoločnosti Copigraph, a napokon skutky, ktorých sa žalobca dopustil priamo. Pokiaľ ide o spoločnosť Copigraph, k poslednému úkonu, ktorým sa prerušilo premlčanie, údajne došlo pri prvom oznámení o výhradách, keďže Copigraph nepodala žalobu proti rozhodnutiu 2004/337. Pokiaľ ide o žalobcu v postavení materskej spoločnosti, tiež údajne došlo k premlčaniu, keďže zodpovednosť žalobcu v tomto postavení je údajne akcesorická vo vzťahu k zodpovednosti spoločnosti Copigraph. Pokiaľ ide o žalobcu v postavení priameho porušovateľa, nijakým úkonom

pôvodného konania údajne premlčanie nebolo prerušené, a teda došlo k premlčaniu. EK teda údajne nezohľadnila rozsudok Súdu prvého stupňa z 31. marca 2009, ArcelorMittal Luxembourg a i./Komisia (T-405/06, Zb. s. II-771, body 143 až 145).

Premlčanie má objektívnu povahu a posudzuje sa vo vzťahu k žalobcovi ako jedinému adresátovi napadnutého rozhodnutia. Otázka údajného premlčania vo vzťahu k spoločnosti Copigraph je teda irelevantná.

Podľa VS, pokiaľ ide o údajné premlčanie vo vzťahu k žalobcovi ako materskej spoločnosti, jeho argumentácia údajne spočíva na nesprávnom predpoklade, že zodpovednosť materskej spoločnosti je „akcesorická“ vo vzťahu k zodpovednosti dcérskej spoločnosti.

VS pripomenul, že v prípade hospodárskej jednoty medzi materskou spoločnosťou a jej dcérskou spoločnosťou – o aký ide v prejednávanej veci – sa materská spoločnosť považuje za porušovateľa rovnako ako dcérska spoločnosť. Predpokladá sa, že sa dopustila toho istého porušenia.

Prípadná okolnosť, že dcérsku spoločnosť už nemožno sankcionovať za konštatované porušenie, či už je to z dôvodu zániku tejto dcérskej spoločnosti, alebo – ako to tvrdí žalobca v prejednávanej veci – z dôvodu premlčania vo vzťahu k tejto dcérskej spoločnosti, preto nemá vplyv na otázku, či možno sankcionovať materskú spoločnosť, ktorá je sama považovaná za porušovateľa z dôvodu hospodárskej jednoty so svojou dcérskou spoločnosťou. Je síce pravda, že zodpovednosť materskej spoločnosti by neexistovala, ak by sa preukázalo, že nedošlo k porušeniu, ale táto zodpovednosť nemôže zaniknúť z dôvodu, že došlo k premlčaniu sankcie vo vzťahu k dcérskej spoločnosti.

Z vyššie uvedených úvodných úvah podľa VS vyplýva, že na rozdiel od toho, čo tvrdí žalobca netreba vôbec skúmať, či došlo k premlčaniu vo vzťahu k spoločnosti Copigraph.

Jedinou relevantnou otázkou je, či došlo k premlčaniu vo vzťahu k žalobcovi, ktorý je jediným adresátom napadnutého rozhodnutia.

V tejto súvislosti VS pripomenul, že podľa článku 25 ods. 3 nariadenia č. 1/2003 premlčanie v oblasti ukladania pokút alebo penále sa prerušuje každým úkonom EK vykonaným s cieľom vyšetrovania alebo stíhania porušenia a toto prerušenie nadobúda účinnosť dňom oznámenia úkonu „aspoň jednému podniku alebo združeniu podnikov, ktoré sa podieľali na porušovaní“.

VS tiež pripomenul, že podľa rozsudku ArcelorMittal Luxembourg a i./EK VS uviedol, že pod „podnikom zúčastňujúcim sa na porušovaní“ treba chápať akýkoľvek podnik identifikovaný ako taký v rozhodnutí EK sankcionujúcom porušovanie“.

Pokiaľ ide o článok 25 ods. 4 nariadenia č. 1/2003, tento stanovuje, že prerušenie premlčacej lehoty sa uplatňuje na „všetky“ podniky alebo združenia podnikov, ktoré sa podieľali na porušovaní.

Bez ohľadu na to, čo žalobca tvrdí, je podnikom, ktorý sa podieľal na porušení, na účely článku 25 ods. 4 nariadenia č. 1/2003. Okolnosť, ktorú uvádza žalobca, že ako priamy porušovateľ bol obvinený až v druhom oznámení o výhradách, čiže vyše päť rokov po ukončení porušenia, nemá nijaký význam a vyplýva z nezohľadnenia mechanizmu článku 25 ods. 3 a 4 nariadenia č. 1/2003.

Podľa VS teda premlčanie bolo vo vzťahu k nej týmito jednotlivými úkonmi prerušené

Viac informácií na :

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=124437&pageIndex=0&doclang=SK&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=594583>